

ANALIZA CELOWOŚCI INCJATYWY KLASTROWEJ GOSPODARKI MORSKIEJ POMORZA ZACHODNIEGO.

Tematyka Klastrową zajmuję się osobiście od 2004 roku, współpracując z KIGM. Dzięki mnie została w ogóle zauważona obecność Pomorza Zachodniego w opracowaniach klastrowych wykonywanych w Gdyni.

Stowarzyszenie postanowiło wspomóc Inicjatywę Klastrową i w tym celu powołało grupę roboczą. Przystudiowano materiały ponad 10 światowych instytucji badających klastry, wśród nich:

Stichting Nederland MaritiemLand-Fundacja DMN

Cluster research Organisation

Cluster Initiative Greenbook

Cluster Initiative in Developing and Transition Economies.

The Competivness Institute z Barcelony wymienia 169 organizacji Incjatyw Klastrowych w świecie, profile niektórych są niezwykle interesujące.

Wykonano rozmowy konsultacyjne z panem Narbuttem, twórcą idei w trójmieście, niezwykle nam życzliwym, którego rady mogą nam pomóc uniknąć błędów popełnionych przez Gdynię.

Wykonano rozmowę sondażową z członkami Zarządu Inmoru.

Wykonano szereg rozmów sondażowych w środowisku GM Szczecina

Pozyskane informacje potwierdzają potrzebę powołania incjatywy klastrowej dla Pomorza Zachodniego, jest to jego jedyna szansa.

Przedstawione opinie może służyć radą przy tworzeniu Incjatywy Klastrowej Pomorza zachodniego

Wiedza na ten temat jest bowiem niepełna i często myląca. Materiały przez nas posiadane mogą zostać udostępnione na życzenie zainteresowanych, zaś Materiały Holenderskie wymagające znajomości flamandzkiego, mogą być źródłem cennych inspiracji ze względu na ich wysoki poziom profesjonalizmu morskiego.

1. WSTĘP

Ujście Odry definiowane znajdujące się na obszarze Euroregionu Pomerania jest postrzegane przez analityków Banku Światowego jako eldorado inwestycyjne spełniające wszystkie kryteria potencjalnego obszaru przyspieszonego rozwoju gospodarczego. Podjęcie Incjatywy Klastrowej, a za taką należy uznać działania na rzecz Koncepcji Zachodnio-pomorskiego Klastra Morskiego wymaga prześledzenia opracowań dotyczących Incjatyw Klastrowych występujących w świecie.

Analizy takiej dostarcza „Cluster Initiatives in Developing and Transition Economies” May 06 oraz „The Cluster Initiative Greenbook” 2003 r.

2. Pojęcia kluczowe i definicje

Termin Klaster i Incjatywa klastrowa (cluster initiative) używane są często zamiennie bez wyraźnego rozróżnienia. W naszym szkicu termin klaster dotyczy grup firm i innych instytucji związanych z przemysłami ulokowanymi w specyficznym rejonie geograficznym.

Nie dotyczy to szczególnego projektu ani typu organizacji.

Klaster istnieje niezależnie od tego czy firmy są nim zainteresowane czy nie.

Czasem używany jest termin Klaster bazowy (underlying klaster) w celu podkreślenia że Klaster istnieje niezależnie od jakiegokolwiek interwencji, projektu, czy organizacji.

Termin Incjatywa Klastrowa (na etapie tworzenia której obecnie znajdujemy się) używany jest do określenia szczególnego projektu rozwojowego klastra lub organizacji klastrowej.

Przypadek Słowenii przypomina nam nieco warunki początkowe naszej incjatywy.

Oto one:

1. Niskie zaufanie do rządu, brak przełożenia prorozwojowego na linii rząd – przemysł.
2. Słabe klastry, brak lokalnej rywalizacji i konkurencyjności, brak inwestycji zagranicznych.
3. Brak ogólnej wiedzy na temat klastrów.
4. Przeszkody w rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, przerost biurokracji, brak lokalnego kapitału.

5. Brak zaangażowania rządu w długofalowej polityce ekonomicznej, przy równoczesnym braku zainteresowania polityka mikroekonomiczną władz lokalnych.

Incjatywy klastrowe jak również klastry przechodzą wiele etapów rozwoju, którymi kierują zmienne w czasie wymagania.

Od momentu startu IK obserwuje się 2 etapy krytyczne:

1/ analiza i podział zadań.

2/ Przejście od ustaleń celów do wniosków wdrożeniowych co wymaga dużej elastyczności uczestników, ich autentycznego zaangażowania i woli działania, na etapie analiz nie można bowiem poprzestać.

Do właściwego funkcjonowania IK niezbędna jest pełna otwartość i rzetelność uczestników.

W przypadku ekonomiki przejściowej (transition economy) niezwykle ważne jest przebudowanie mentalności partycypantów, zaniechanie myślenia schematami systemowymi sprzed transformacji.

Przedstawione wybrane uwagi odnaleźć można w „Cluster Initiatives in Developing and Transition Economies” May 06

oraz „The Cluster Initiative Greenbook” 2003 r.

Zainteresowanych odsyłam do wersji oryginalnych.

Ich uważna lektura pozwala na sformułowanie tez dla warunków początkowych

tzw. Zachodniopomorskiego klastra morskiego jak również na postawienie pewnych pytań

tzw. grupie incjatywnej.

3. WARUNKI POCZĄTKOWE

1. Projektodawcą Klastra jest INMOR

INMOR nie posiada osobowości prawnej, jest jedynie programem realizowanym przez 5 firm państwowych, finansowanym w 25% z budżetu w 75% z funduszy UE.

Nie znany jest poziom partycypacji ani odpowiedzialności członków, nie znany jest zapis formy owej współpracy.

Program ów został otworzony konferencją założycielską w grudniu 2005 roku, miał być zakończony w grudniu 2007 r.

2. Więzy klastrowe między uczestnikami nie są czytelne, łączy je jedynie incjatywa współpracy w celu podniesienia enigmatycznej innowacyjności.

3. Uważna lektura strony INMORU i analiza prezentowanych badań dot. tzw. innowacyjności wykonanych przez PS, SSR Gryfia, AM.SN, US dostarcza informacji niepełnych i sformułowanych enigmatycznie.

Na ich tle proponowany przez INMOR „Klaster jawi się jedynie jako temat zastępczy, nośne i modne hasło, przy jednoczesnym braku koncepcji celów. Powołanie INMORU bis powoduje konieczność zwołania następnej konferencji.

4. Próba Incjacji Klastrowej przez członków INMORU.

Zauważalny już na samym początku jest brak zaufania do podmiotów inicjujących

4.1 Strategia portu leżąca w sprzeczności z potrzebami firm sektora prywatnego

4.2 Brak zaufania do środowiska akademickiego Szczecina które w przeciągu ostatnich lat wyprodukowało wiele nierealizowanych projektów rozwojowych.

Postrzeganie tego środowiska jako oderwanego od rzeczywistych problemów gospodarki morskiej zainteresowanego pozyskaniem funduszy dla siebie.

O środowisku politycznym wspominać nie będę bo w na przestrzeni ostatnich lat stworzyło potężne lobby antyklastrowe.

5. Niewłaściwie lub niepełnie określony zakres pojęciowy klastra jako Klaster Pomorza Zachodniego. Właściwy geograficznie i definicyjnie obszar klastrowy to Ujście Odry.

Oparty jest na definicji Euroregionu Pomerania. Nie można wzdłuż nurtu Odry postawić płotu. Zwłaszcza, że po Schengen jest to już zakazane. Przedefiniowanie klastra jako Klaster Morski ujścia Odry-Odermundeseeklaster, daje o wiele większą szansę dostępu do Unijnych źródeł finansowania w projektach transgranicznych.

Tyle że koncepcja taka tworzy dla niektórych obawę kontaktu z Niemcami ze względu na bariere psychologiczną jak również językową, przy jednoczesnej świadomości, że Niemcy po swojej stronie wiele elementów wspólnych niegdyś programów od lat konsekwentnie realizują.

W tym miejscu celowe jest przypomnienie w skrócie doświadczeń tzw. Polskiego Klastra Morskiego lansowanego przez Środowisko wschodniego wybrzeża, aby na jego doświadczeniach uniknąć błędów w przyszłości.

.W sierpniu 2004 r. podpisano porozumienie pomiędzy **Konsorcjum Morskim** reprezentowanym przez:

Instytut Polska Sieć Gospodarki Morskiej

Instytut Naukowo-Techniczny

Krajową Izbą Gospodarki Morskiej

w sprawie utworzenia **Polskiego Klastra Morskiego**

Projekt ów umarł śmiercią naturalną.

Obecnie na stronach tych trzech wymienionych instytucji nie odnajdziesz żadnego odniesienia do Klastra.

Inny przykład:

Rząd Schleswig Holstein zaprosił KIGM w 2005 roku na spotkanie z komisarzem Borgem w sprawie klastra.

Powstał podprojekt Interreg Maritime Cluster. Po podpisaniu, KIGM i NOT wycofali się.

Brzmi nieprawdopodobnie, ale to prawda. Po prostu żadna firma nie chciała na projekt pożyczyć 40.000 złotych

Obecnie projekt ten realizowany jest przez ARP SA

Przyczyny takiego stanu rzeczy są czytelne:

1. incjatywa klastrowa powstała w środowisku gdańskiej nauki zainteresowanym wyłącznie pozyskiwaniem korzyści za opracowania nie zaś za rzeczywiste działania rozwojowe.

Klaster został wymyślony jako źródło finansowania prac zleconych

2. brak pomysłów na projekty mające przełożenie na konkretne działania

3. brak funduszy centralnych (KIGM) przy jednoczesnym braku zainteresowania sektora prywatnego przysłowioowymi działkami na księżycu.

Przykład Klastra Gdańskiego jest tutaj celowy. Powtórzenie tego schematu bowiem gwarantuje pełną klapę.

4. I wreszcie najważniejszy błąd: bezkrytyczne zastosowanie holenderskiego modelu klastrowego przy całkowitej pominięciu różnic ekonomicznych, geograficznych i ustrojowych (tak właśnie ustrojowych - no bo Holandia to monarchia socjalistyczna)

Na gruzach Polskiego Klastra Morskiego powstał Klaster Międzyregionalny z udziałem Niemców i Francuzów, pilotowany w Polsce przez Agencję Rozwoju Pomorza, spółkę akcyjną, który radzi sobie bardzo dobrze.

4. PODSUMOWANIE

1. Pomorze Zachodnie a w szczególności Ujście Odry definiowane jako klasyczny klaster bazowy potrzebuje posiadania własnego, suwerennego ośrodka pełniącego funkcje incjatywy klastrowej.

Sam już fakt zdobycia się na sformułowanie takiej potrzeby jest sukcesem ..

2. INMOR jest programem a nie firmą

3. Nieznana jest przyszłość INMORU po sprywatyzowaniu Stoczni.

4. Incjatywa Klastrowa tworzyć może ktokolwiek.

To co ja właśnie robię to właśnie taka incjatywa według definicji Cluster Initiatives.

Od dziś ogłoszę to na swojej stronie.

5. W celu uzyskania dostępu do środków Incjatywa Klastra musi mieć osobowość prawną.

6. Uczestnictwo członków Incjatywy Klastrowej musi mieć charakter dobrowolny przy zachowaniu pełnej równości uczestników na jednoznacznie określonych zasadach.

5. Incjatywa Klastrowa jako organizacja może mieć różne formy: Fundacji, Konsorcjum, Spółki Zo.o. lub cywilnej, lub jakiegokolwiek innej osobowości prawnej.

Najlepsza jest spółka prawa handlowego, bo wtedy czytelna jest jej odpowiedzialność i finansowanie.

6. W komisji Roboczej muszą uczestniczyć przedstawiciele wszystkich firm na równych zasadach z prawem do jednego głosu.

7. Komisja robocza odbywa regularne spotkania w których prezentuje swoje problemy i propozycje w sytuacjach zaś spornych pełni funkcję rozjemczą.

8. Fundacja finansuje prace badawcze i pilotuje ich wdrażanie.

9. Zastosowanie modelu Gdańskiego zdominowanego przez naukowców i instytuty gwarantuje klęskę. Klaster powinien zostać wyartykułowany poprzez potrzeby małych i średnich firm. Duże firmy - państwowe molochy są niekontrolowalne i żyją swoim własnym kryptopolitycznym życiem. Co oczywiście nie zmienia definicji Klastra, one dalej w nim tkwią jako organiczna część regionu

10. Potrzeby Klastra należy definiować poprzez potrzeby wszystkich uczestników, zwłaszcza tych mniejszych z sektora prywatnego którego wartość dodana zawsze jest dodatnia, (w odróżnieniu od firm państwowych,) To ten sektor generuje PKB.

Potrzeby Klastra należy definiować w następującej kolejności: potrzeby uczestników - programy - realizacja.

Programy które nie wędrują na półki, realizacja, która funkcjonuje w czasie rzeczywistym.

Mgr. Inż. KŻW A. Kryżan
Ekspert Mea, KIGM

Organizacja Dutch Maritime Network

*Dutch Maritime Network jest fundacją. Na jej czele stoi 14 osobowa **Rada** składająca się z szefów największych morskich przedsiębiorstw oraz świata nauki. **Zarządzającym** jest kilku osobowy zespół z dyrektorem na czele.*

Zarząd proponuje, a Rada akceptuje i kontroluje program działania. Wykonawcami wielorakich projektów, analiz i syntez są wszyscy zadeklarowani uczestnicy klastra, a najczęstszymi liderami firmy, których przedstawiciele zasiadają w Radzie. Jako gość obecny jest przedstawiciel rządu.

***Bezpośrednimi** uczestnikami klastra są następujące przemysły morskie (około 12 tysięcy firm i 130 tys. zatrudnionych wytwarzających około 12 miliardów euro w postaci wartości dodanej):*

- *porty morskie*
- *stocznie produkcyjne cywilne*
- *stocznie produkcyjne wojenne*
- *stocznie remontowe cywilne*
- *stocznie remontowe wojenne*
- *żegluga morska*
- *żegluga śródlądowa*
- *rybołówstwo i przetwórstwo*
- *jachting i sporty morskie*
- *usługi morskie (agenci żeglugowi, spedytory, konsultanci, banki, instytucje finansowe, ubezpieczyciele)*
- *pogłębiarstwo i prace regulacyjne*
- *offshore*
- *energia (ropa) i inne media*
- *telekomunikacja*

Biała księga
KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH
(wybrane fragmenty)

Bruksela, dnia 10.10.2007
KOM(2007) 575 wersja ostateczna

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,

EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW

Zintegrowana polityka morska Unii Europejskiej

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW

Zintegrowana polityka morska Unii Europejskiej

Komisja zamierza:

-

zwrócić się do państw członkowskich o opracowanie krajowych zintegrowanych polityk morskich w ścisłej współpracy z zainteresowanymi podmiotami, zwłaszcza w regionach przybrzeżnych,

-

przedstawić w 2008 r. zbiór wytycznych dla tych krajowych zintegrowanych polityk morskich oraz co roku sporządzać sprawozdanie z działań prowadzonych w tej dziedzinie przez UE i państwa członkowskie od 2009 r.,

-

zorganizować strukturę prowadzenia konsultacji z zainteresowanymi podmiotami, która będzie stanowić wsparcie dla późniejszego rozwoju polityki morskiej oraz umożliwi wymianę sprawdzonych wzorców.

3.2. Instrumenty zintegrowanego kształtowania polityki

Zintegrowane ramy zarządzania kwestiami morskimi wymagają instrumentów planowania horyzontalnego, które łączą polityki sektorowe związane z morzem i wspierają wspólne kształtowanie polityki. Główne znaczenie mają następujące trzy kwestie: nadzór morski, który ma zasadnicze znaczenie dla bezpiecznego korzystania z przestrzeni morskiej; morskie

planowanie przestrzenne, które stanowi podstawowe narzędzie planowania przy zrównoważonym podejmowaniu decyzji; bogate i dostępne źródło danych i informacji.

3.2.1. Europejska sieć nadzoru morskiego

Nadzór morski ma ogromne znaczenie dla bezpiecznego korzystania z morza i zabezpieczania

morskich granic Europy. Poprawa i optymalizacja działań nadzoru morskiego oraz interoperacyjność na szczeblu europejskim są istotne z punktu widzenia wyzwań i zagrożeń związanych z bezpieczeństwem żeglugi, zanieczyszczeniem mórz, egzekwowaniem przepisów i ogólnym bezpieczeństwem.

Komisja zamierza wspierać tworzenie wielosektorowych klastrów i regionalnych ośrodków doskonałości morskiej oraz wspierać europejską sieć klastrów morskich.

Celem Komisji jest również zwiększenie liczby i podwyższenie jakości miejsc pracy w sektorze morskim dla obywateli Europy. Tendencja spadkowa w zatrudnieniu na morzu jest niepokojąca i należy ją odwrócić, ponieważ doświadczenie w pracy na morzu jest kluczowe także w pracy na lądzie.

Aby przyciągnąć Europejczyków do pracy w tym sektorze niezbędna jest poprawa polityki zatrudnienia i warunków pracy (w tym BHP), wsparta skoordynowanymi staraniami ze strony wszystkich zainteresowanych podmiotów w sektorze morskim oraz skutecznymi ramami regulacyjnymi, które uwzględniają kontekst globalny sektora. Komisja w pełni popiera dialog społeczny na temat włączenia konwencji MOP dotyczącej standardów pracy na morzu do prawodawstwa Wspólnoty. Komisja zamierza wspierać utworzenie systemu zapewniającego Europejczykom lepsze i szersze możliwości kariery zawodowej w morskich klastrach.

Obejmie to poszerzenie zakresu studiów morskich oraz podwyższanie umiejętności i kwalifikacji w zawodach związanych z morzem.

-